

พิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นประเพณีอย่างหนึ่งของคนไทย และคนลาว บางครั้งก็เรียกว่า พิธีบายศรี, พิธีสู่ขวัญ, พิธีทำขวัญ, พิธีรับขวัญ ด้วยความเชื่อที่ว่าทุกคนเกิดมาพร้อมกับสิ่งนามธรรมอย่างหนึ่งที่เรียกกันว่า “ขวัญ” ซึ่งมีหน้าที่รักษาประดับประดาชีวิตและติดตามเจ้าของไปทุกหนแห่ง การทำพิธีสู่ขวัญจึงเป็นการเชิญขวัญที่หนีหายไปให้เข้ามาอยู่กับตัว และเชื่อว่าเป็นการส่งเสริมพลังใจให้เข้มแข็ง มีสติและไม่ประมาท

ประเพณีบายศรีสู่ขวัญใช้เครื่องเชิญขวัญที่เรียกว่า บายศรี ทำด้วยใบตอง รูปคล้ายกระทง เป็นชั้น ๆ มีขนาดใหญ่เล็กสลับขึ้นไปตามลำดับ เป็น 3 ชั้น 5 ชั้น 7 ชั้น หรือ 9 ชั้น มีเส้าปักตรงกลางเป็นแกน มีเครื่องสังเวทวางอยู่ในบายศรี และมีไข่ขวัญ (ไข่ต้ม) เสียบอยู่บนยอดบายศรี มีหลายประเภท เช่น บายศรีตอง บายศรีปากชาม บายศรีใหญ่ (ภาษาเขมร บาย = ข้าว + ศรี = สิริ หมายความว่า ข้าวอันเป็นสิริ หรือข้าวขวัญ) มีการพันสายสิญจน์ไว้โดยรอบเพื่อใช้ผูกข้อมือผู้รับขวัญ ผู้นำทำพิธีเรียกว่า หมอขวัญ

บายศรีนั้นมีข้อสันนิษฐานว่าได้ประดิษฐ์ขึ้นมา จากคติความเชื่อของพราหมณ์ พิจารณาจากการนำใบตองมาประดิษฐ์บายศรี เนื่องด้วยใบตองนั้นเป็นของสะอาดบริสุทธิ์ไม่มีมลทินของอาหารเก่าให้แปดเปื้อน และอีกประการหนึ่งก็คือ รูปร่างลักษณะของบายศรี

ที่ได้จำลองเขาพระสุเมรุซึ่งเป็นที่สถิตของพระอิศวร ตลอดจนเครื่องสังเวทก็มีความเชื่อมาจากคติพราหมณ์ เช่น ไข่ แต่งกวา มะพร้าว รวมถึงพิธีการ เช่น การเวียนเทียน การเจิม และพิธีการต่าง ๆ เหล่านี้พราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธีทั้งสิ้น

ประเภทของบายศรี

ในภาคเหนือจะเรียกบายศรีว่า ไบสี, ไบสิริ หรือ ไบสีนมแมว และจะเรียกพานบายศรีว่า ชั้นไบสี เพราะชาวล้านนาจะเรียกพานว่า ชั้น แล้วเรียกชั้นว่า สลุง บายศรีแยกเป็น 4 ประเภท คือ

- 1.บายศรีหลวง
- 2.บายศรีนมแมว
- 3.บายศรีปากชาม
- 4.บายศรีกล้วย

ส่วนในภาคอีสานจะเรียกบายศรีว่า พabayศรี, พาวัญ หรือบางท้องถิ่นเรียกว่า ชันบายศรี ในภาคอีสานจะแยกบายศรีออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1.พาวัญ
- 2.พabayศรี
- 3.หมากเบ็ง

ในส่วนภาคอีสานที่มีเชื้อสายของเขมรจะมีการเรียกบายศรีว่า บายแสร์ย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1.บายแสร์ยเดิม (บายศรีต้น)
- 2.บายแสร์ยเถียะ (บายศรีถาด)
- 3.บายแสร์ตจาน (บายศรีปากชาม)

"พิธีบายศรี" หรือ "บายศรีสู่ขวัญ" เป็นประเพณีสำคัญอย่างหนึ่ง ประเพณีสู่ขวัญทำกันแทบทุกโอกาส ทั้งในมูลเหตุแห่งความดีและไม่ดี เป็นประเพณีเรียกขวัญให้มาอยู่กับตัว พิธีสู่ขวัญนี้ไม่ได้ต้องการแสดงความชื่นชมยินดี ช่วยให้เกิดสิริมงคลต่อผู้ที่เข้าร่วมพิธี และเชื่อกันว่า พิธีนี้เป็นการต่อชีวิตคนให้มียายุยืนยาว เป็นการเสริมบารมี สะเดาะเคราะห์ ให้พ้นจากโชคร้าย

โรคพยาธิ เพื่อรับโชคลาภ ร่ำรวย และจะมีความสุข ความเจริญ และเป็นการปลอบใจให้เจ้าของขวัญจากคณะ ญาติมิตรและบุคคลทั่วไป

“ลานวัฒนธรรมตำบลห้วยซ้อ”

ประจำปี ๒๕๖๔

วันพฤหัสบดี ที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๔

ณ วัดเกี๋ยงเหนือ

โดย กองการศึกษาเทศบาลตำบลห้วยซ้อ

